

SACO, Makrodag, 29 augusti 2023

Inflation, penningpolitik och inkomstfördelning

Daniel Waldenström

Institutet för Näringslivsforskning (IFN)

daniel.waldenstrom@ifn.se

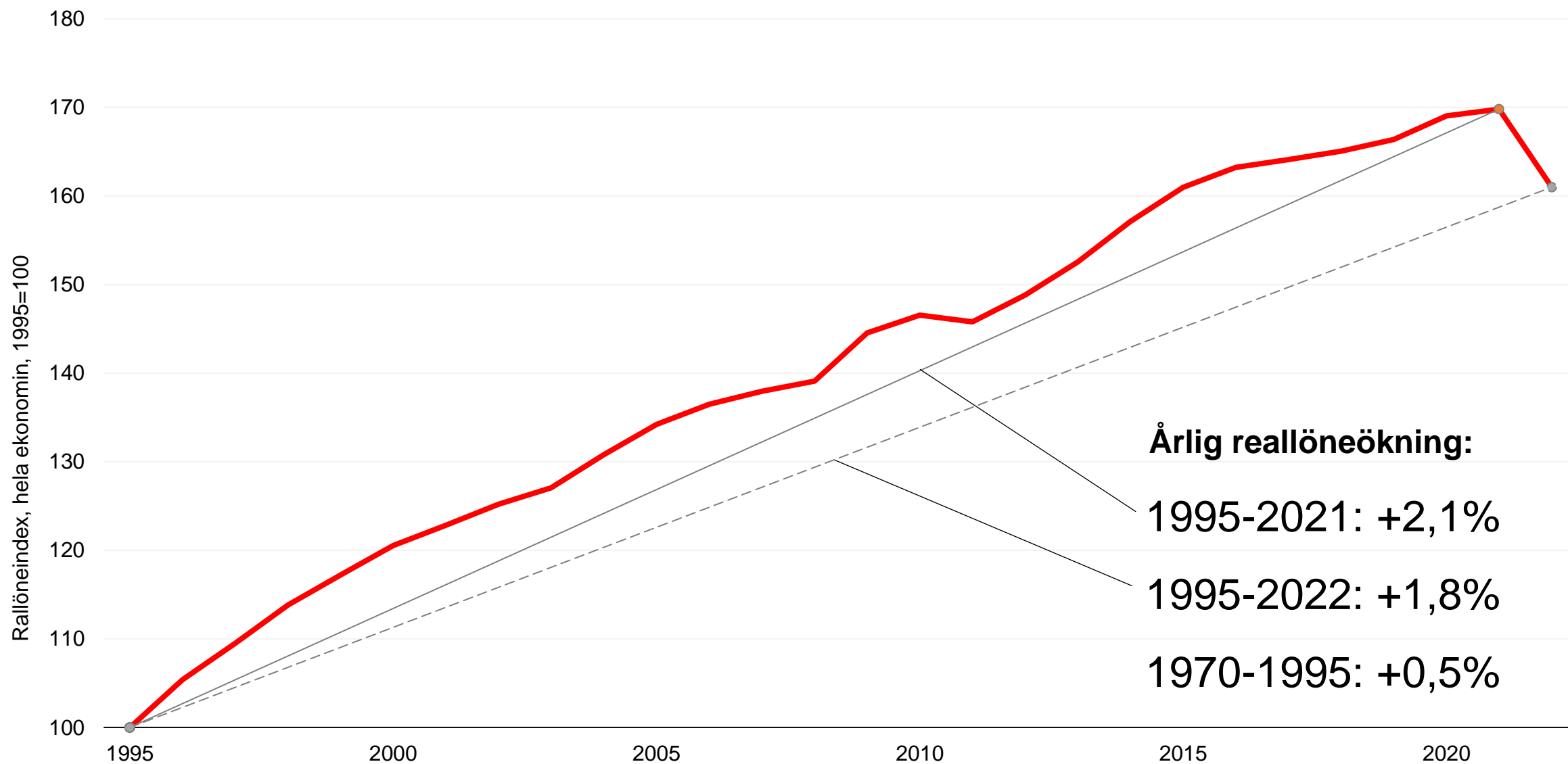
[@daniwaldenstrom](#)

Dagens presentation i tre frågor

1. Är Sverige ett ojämlikt land?
2. Inflation, penningpolitik, inkomstfördelning: Vad säger forskningen?
3. Vad kan stabiliseringspolitiken göra?

1. Inkomstjämligheten i Sverige

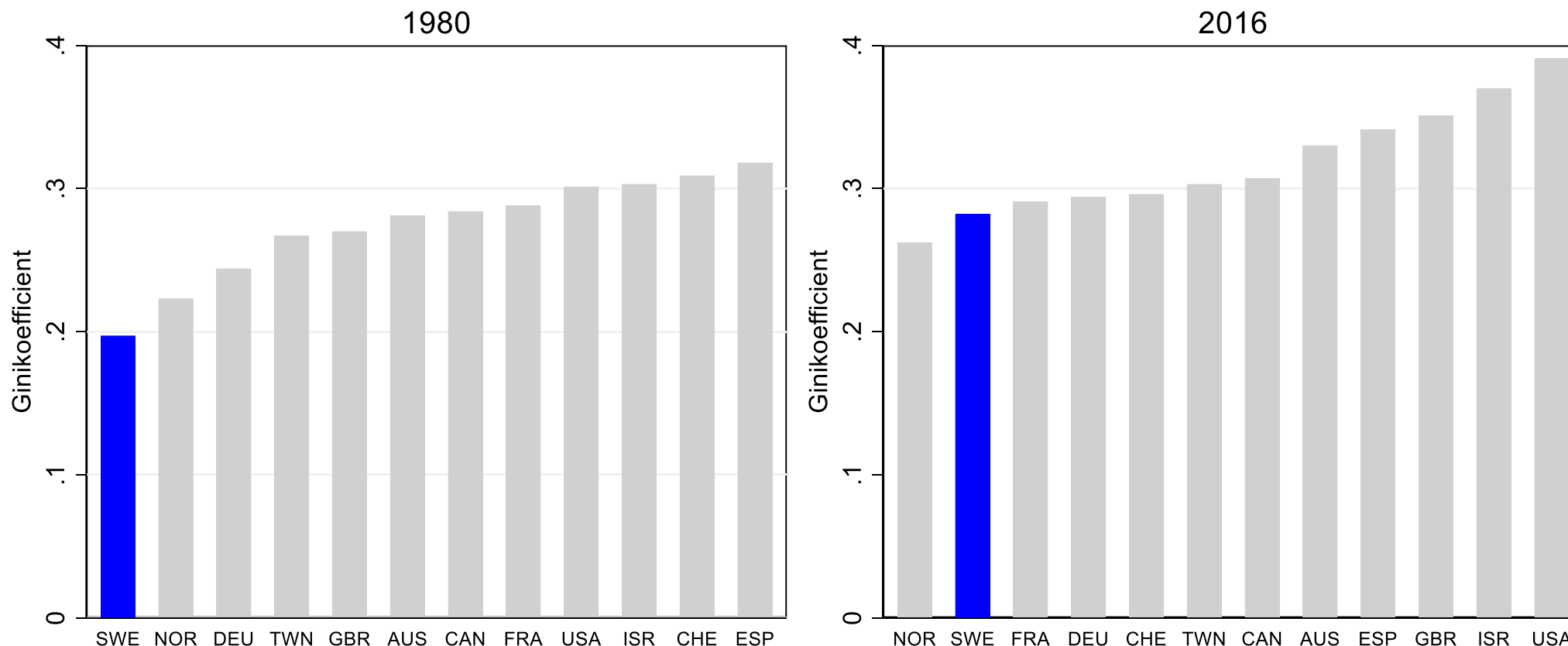
Reallönerna har vuxit kraftigt i 25 år!



Källa: Ekonomifakta

Oavsett mått är Sverige ett av världens jämlikaste länder

- Inkomstskillnader (i disponibel inkomst) är bland de lägsta i Sverige
- Ginikoefficienten har visserligen ökat, men det har den i andra länder också



Not: Luxembourg Income Study (LIS), Inkomstbegrepp: Disponibel inkomst

Källa: Waldenström (2020). "Perspektiv på den ekonomiska ojämlikheten i Sverige", *Ekonomisk Debatt*.

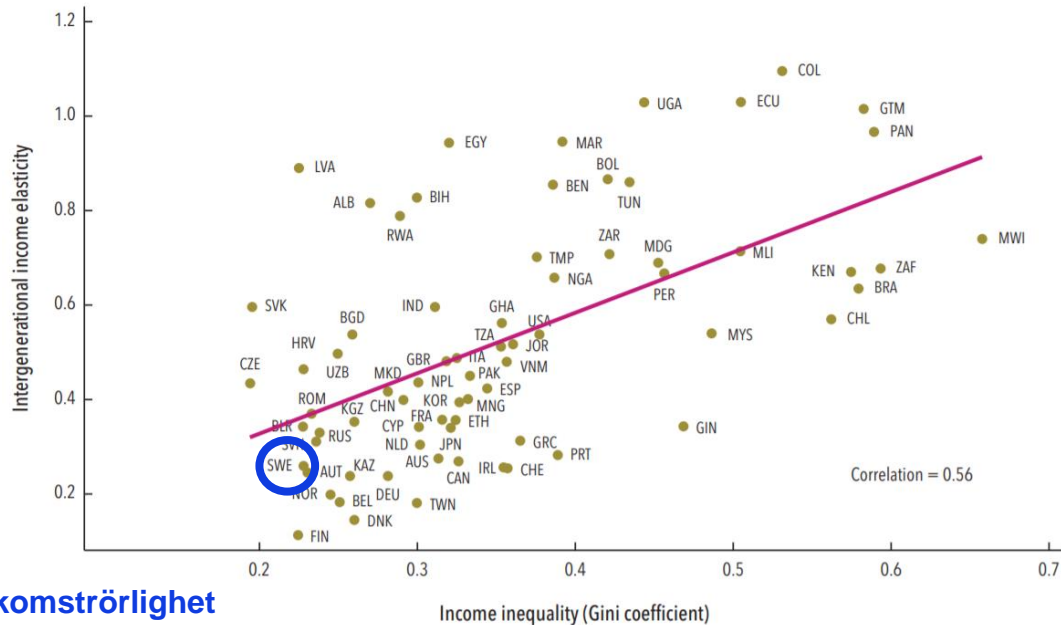
Sverige är jämlikt även i andra dimensioner

Social rörlighet (Intergenerationell inkomstöverföring)

Ojämlighet i hälsa (Skillnad i förväntad livslängd mellan hög-/lågutbildade)

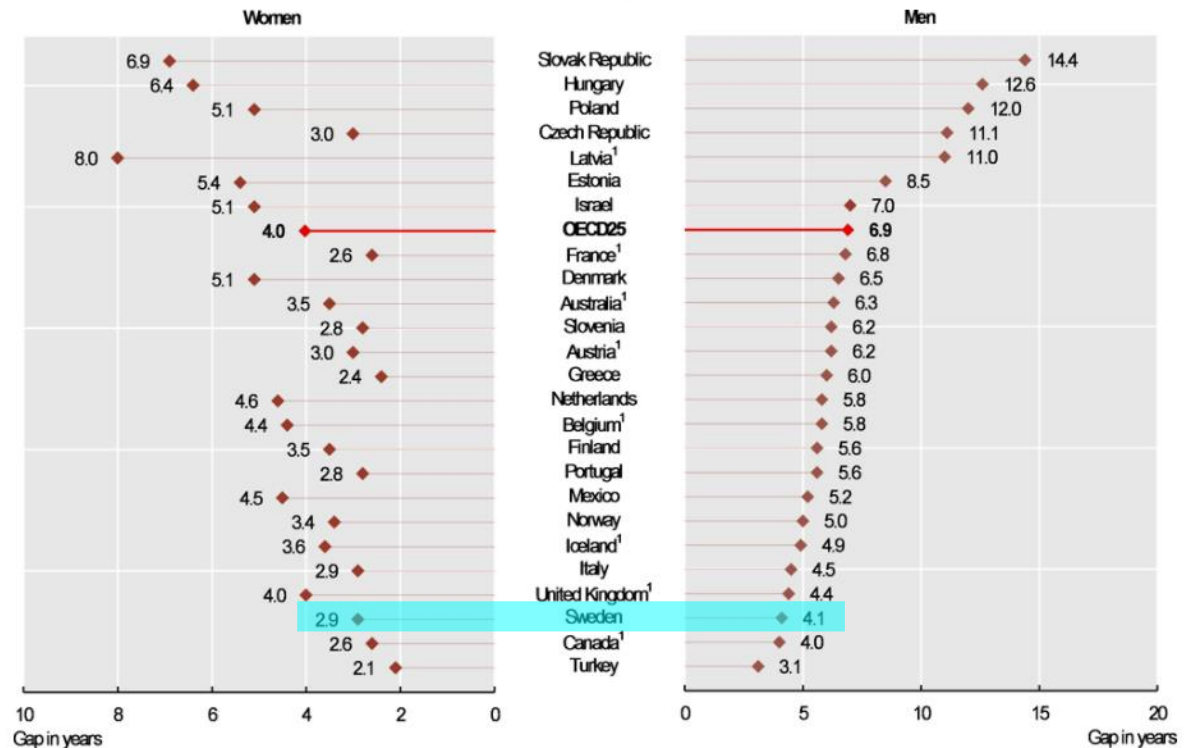
Låg inkomströrlighet

Hög inkomströrlighet



Source: Equalchances 2018, compiled from multiple studies; GDIM 2018 (World Bank); World Development Indicators for income inequality.
Note: Higher intergenerational income elasticity indicates lower relative intergenerational mobility (IGM).

Figure 3.5. Gap in life expectancy at age 30 between highest and lowest education level, by sex, latest available year



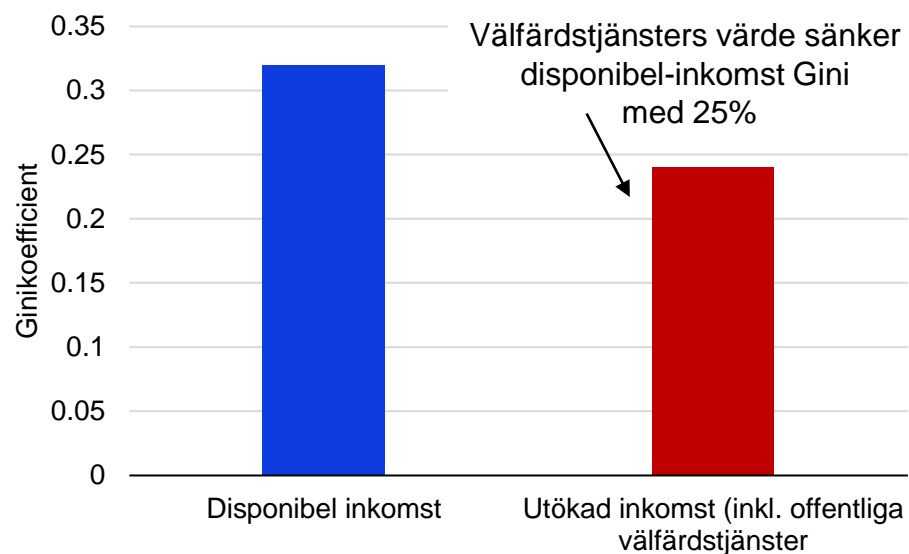
1. 2010-12 data. All other data are from 2015-17.

Source: OECD Health Statistics 2019.

Välfärdstjänster gör Sverige *ännu* jämlikare

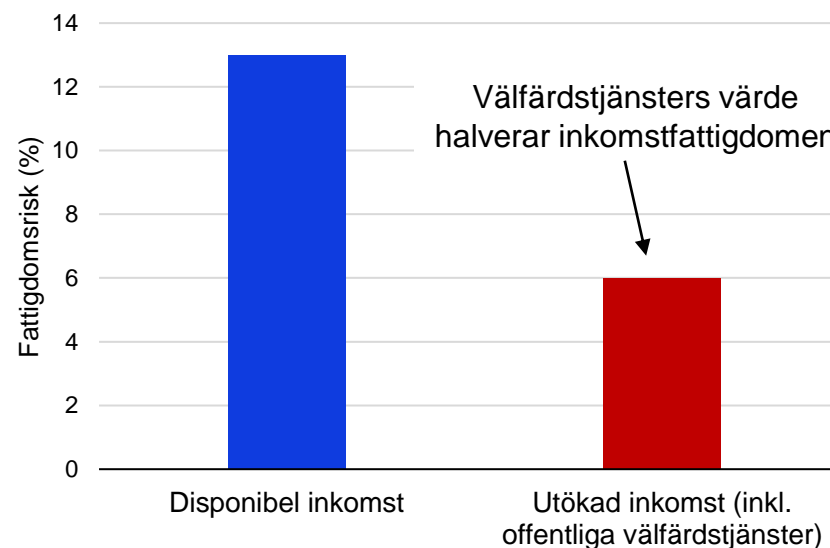
- Subventionerad **vård, skola, omsorg** är en form av omfördelning (transferering)
- SCB: Låginkomsttagare mottar i snitt 10.000kr/person/månad i välfärdstjänster
- *Hur påverkas fördelningen om vi räknar välfärdstjänster som transfereringar?*

Gini minskar 25%



Källa: Finansdepartementet

Fattighetsrisken halveras



Fattighetsrisk: andel hushåll under 60% av medianinkomst

Källa: Aaberge et al, NEPR, 2018

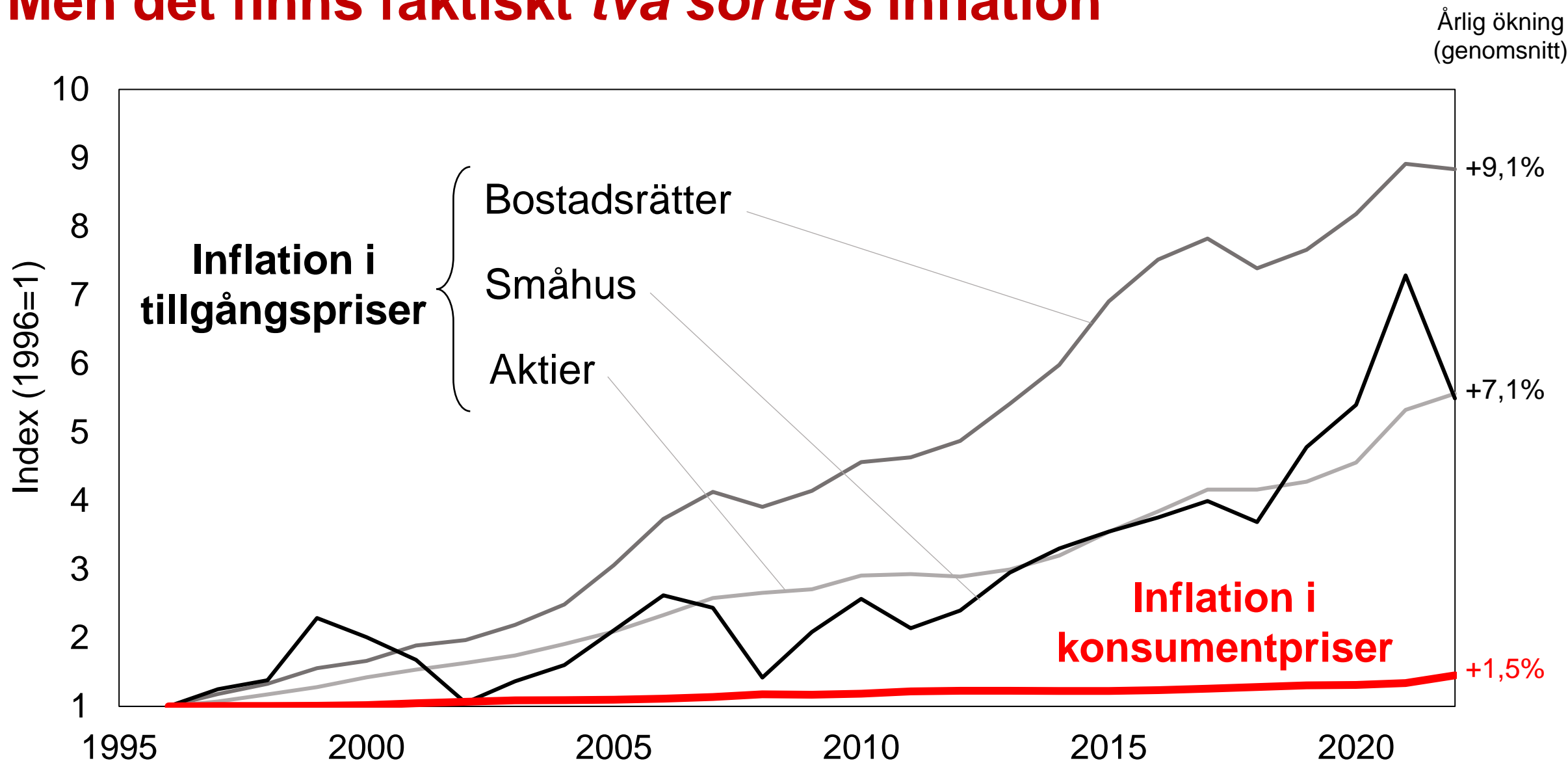
2. Inflation, penningpolitik och inkomstfördelning

Hur påverkas ojämlikheten av inflation och penningpolitik?

Inflationens fördelningseffekter är komplexa:

- Reallöneflexibilitet
 - Påverkar sysselsättningen
 - Viktigt för löntagarna, särskilt låginkomsttagarna
- Låntagare gynnas av hög inflation
 - Skulder urholkas
- Hög inflation → variabel inflation
 - Oförutsägbarhet, högre kostnader
 - Önskade fördelningseffekter (skatter, transfereringar, förmögenhet)

Men det finns faktiskt *två* sorters inflation



Källa: SCB, Riksbanken

Penningpolitik och inkomstfördelning

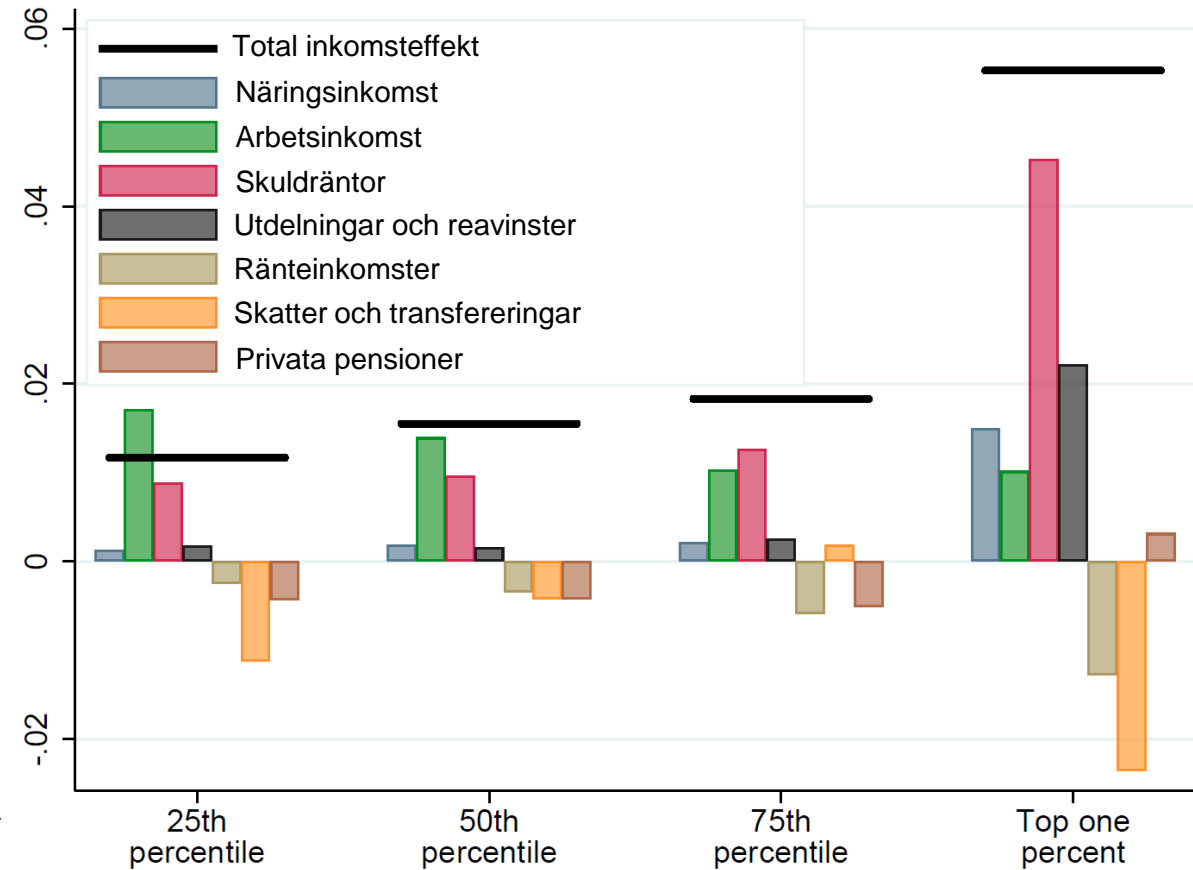
- **Penningpolitiken** påverkar inkomster och inkomstfördelning
- Nya studier av de nordiska länderna
- Fråga: Hur påverkar en räntesänkning (expansiv ppol) inkomstfördelningen?
 - Dansk studie av effekter av 1% räntesänkning efter två år (Andersen m fl, JF)
 - Svensk studie av 0,25% räntesänkning efter två år (Amberg m fl, AERI)

Penningpolitik och inkomstfördelning

Dansk studie: Effekt av styrränta \searrow 1%

- Disponibel inkomst \nearrow
 - Mest i toppen, arbetsinkomster i botten
- Tillgångsvärden \nearrow
 - Totalt ca +6/8%, viktigt i toppen
- Skuldsättning och konsumtion \nearrow
 - Svag men tydlig gradient i inkomst
- **Sammantaget:** Lägre styrränta (expansiv ppol) *ökar* inkomstskillnaderna

Hur penningpolitiken påverkar hushållens inkomster

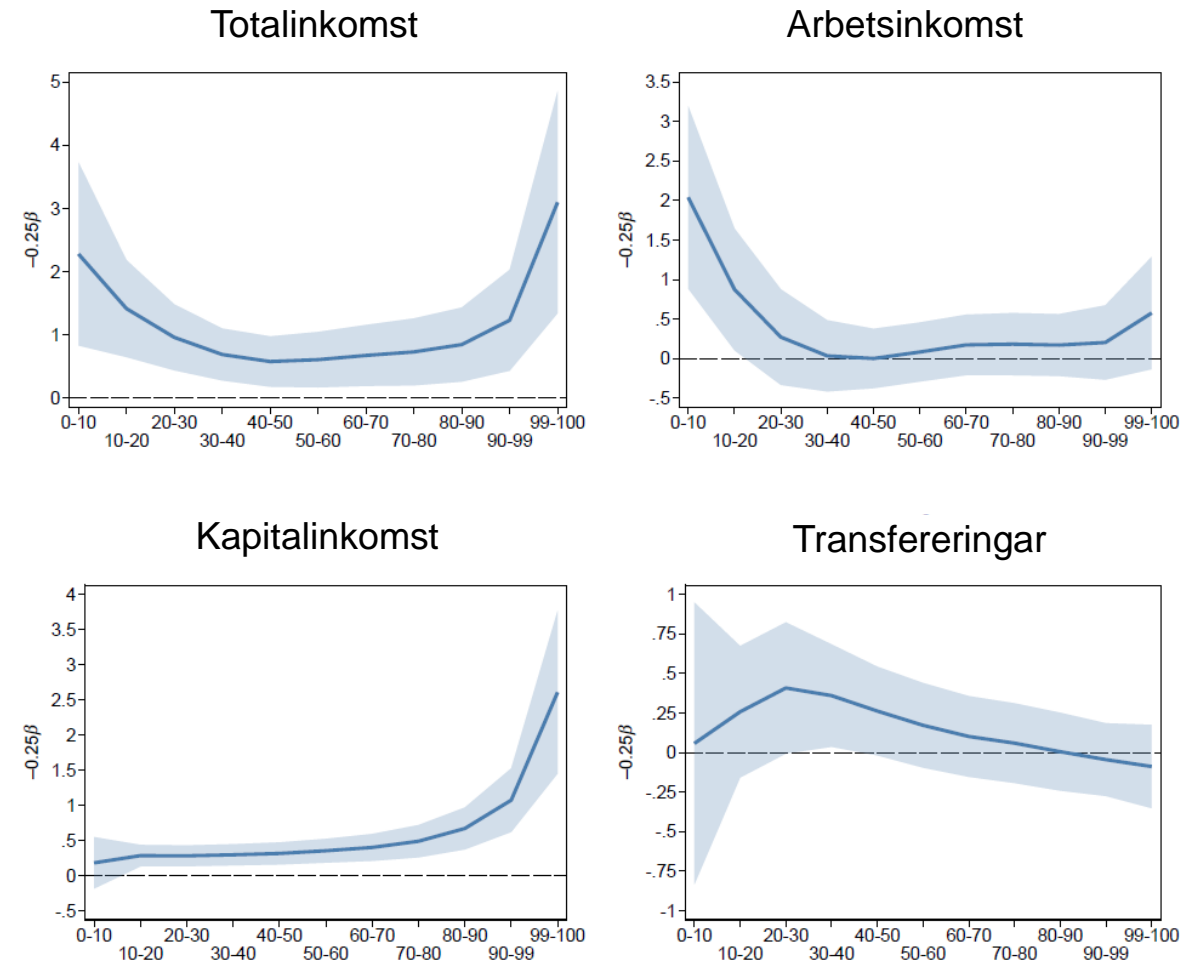


Penningpolitik och inkomstfördelning

Hur penningpolitiken påverkar hushållens inkomster

Svensk studie: Effekt av styrränta $\searrow 0,25\%$

- Inkomst före skatt ↗
 - U-formad effekt: Botten och toppen störst
- Arbetsinkomster i botten ↗
- Kapitalinkomster i toppen ↗
- Gini och topp1% ↗
- **Sammantaget:** Lägre styrränta (expansiv ppol) ökar inkomstskillnaderna



3. Stabiliseringspolitikens utmaningar

Penningpolitiken: Behåll trovärdigheten

- Trovärdigheten i Riksbankens inflationsmål måste försvaras
 - Målets nivå kan diskuteras, men timing och kontext är centralt
 - Idag 6,4% inflation långt över målet
 - Finanspolitiken förväntas bli expansiv
 - **Inte läge att ändra 2% inflationsmålet**
- Inkomstfördelningen: Högre räntor innebär minskade inkomstskillnader
 - Forskningen relativt entydig
 - En hög ränta drabbar höginkomsttagare mer än låginkomsttagare
 - Mekanismer via rörlig ersättning, kapitalavkastning, skuldräntor

Politikens betydelse: Både kakans fördelning och kakans storlek

- **Finansiella ramverket**

- Motverkar politisk kortsiktighet (jf valrörelsen) och känslighet för kriser (jf pandemi, finanskris)
- *Inte läge* att överge överskotts målet eller höja skuldankaret

- **Skattepolitiken**

- Skatter omfördelar och finansierar utjämnande offentliga välfärdstjänster
- Men hämmar drivkrafter för arbete, utbildning, entreprenörskap

- **Arbetsmarknad**

- Sverige har högst arbetslöshet i norra Europa!
- Tjänstesektorn: En väg för unga och invandrare in på arbetsmarknaden
- Implikationer för lönebildning (minimilöner), arbetsrätt?
- Flexiblare organisation av arbetstid: Korttidsarbete istället för arbetslöshet

- **Offentlig sektor måste vara effektiv**

- Välfärdstjänsterna utjämnar, men kostar också mycket
- Svensk framgångsmodell: Jämlikhet i finansiering/tillgång – Effektivitet genom privat utförande

Tips för vidare läsning

- Angelov, Nikolay och Daniel Waldenström (2023). "[Pandemin och pengarna – en ESO-rapport om inkomster, skatter, fördelning och stödåtgärder under covid-19](#)", ESO 2003:5, Stockholm.
- Bergh, A., Nilsson, T., Waldenström, D. (2012). [Blir vi sjuka av inkomstskillnader? En introduktion till sambanden mellan inkomst, ojämlikhet och hälsa](#), Lund: Studentlitteratur.
- Björklund, A., Waldenström, D. (2021). "[Myter i fördelningsdebatten: Vad sägs i debatten och vad säger statistiken?](#)", Rapport.
- Eklund, K. (2020). [Vårt framtida skattesystem – en ESO-rapport med förslag på en genomgripande skattereform](#), Rapport 2020:7, ESO: Stockholm.
- Finansdepartementet (2019). [Långtidsutredningen 2019](#), SOU 2019:65.
- SCB (2012). "[Hur påverkar offentliga välfärdstjänster hushållens ekonomi?](#)", Rapport IAM 2011:2, SCB, Örebro.
- Waldenström, D. (2020). "[Perspektiv på den ekonomiska ojämlikheten i Sverige](#)", *Ekonomisk Debatt* 48(4), 13–25.
- Waldenström, D., Bastani, S., Hansson, Å. (2018). [Kapitalbeskattningens förutsättningar](#), Konjunkturrådets rapport 2018, Stockholm: SNS Förlag.